

СТАНОВИЩЕ

От: **Ивона Георгиева Якимова**
Професор, доктор на икономическите науки, р-л катедра "ОИТ"
Икономически университет - Варна

Относно: Кандидатурата на следния кандидат за хабилитация съгласно българското законодателство като **ДОЦЕНТ** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки в професионално направление: **3.8 Икономика** в Американски университет в България. Конкурсът е обявен в Държавен вестник, брой 75 от 9 септември 2014 г.

Кандидат: **Тамара Тодорова**

Представям следващата оценка като член на научното жури по цитирания по-горе конкурс, съгласно заповед на Президента на АУБ от 6 ноември 2014 г. и решение на АУБ от 6 юни 2014 г. Оценката ми е изготвена съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане, Вътрешен правилник, политики и процедури на АУБ, включително Процедура за хабилитация и обява за конкурс на Интернет – страницата на АУБ. Оценката се основава на подадените от кандидата документи и личните ми впечатления от времето, когато Тамара Тодорова бе студентка в спец. „МИО“ – Икономически университет - Варна и по-късно един от първите докторанти към същата катедра.

Кандидатката участва в обявения конкурс с научна продукция, включваща общо 32 научни публикации, от които: една монография, 16 научни статии, публикувани в реферирани научни издания, 11 – в нереферирани, 11 доклада от научни конференции, 2 научни превода и 3 научни разработки. Научната продукция е създадена в периода 2003-2014 година след успешната защита на докторска теза, посветена на изследването на ролята на транзакционните разходи в дейността на транснационалните компании. Прави впечатление ритмичността и логическата последователност на разработваната от кандидата тематика, което е свидетелство за трайни научни интереси, които във времето са реализирани постепенно и с идеята за надграждане на научните идеи.

От представените публикации се оформя мнението, че научните интереси на Тамара Тодорова имат два основни фокуса, резултат, от една страна, на избрания в началото на научната ѝ дейност научен проблем – транзакционните разходи, а от друга страна, придобитите чрез преподавателската дейност високи нива на математическа и иконометрична компетентност, които ѝ дават стимули за сериозен иконометричен анализ на отделни страни на икономическите процеси. Двата фокуса взаимно се допълват и оформят впечатлението за добър баланс между научно-изследователската и преподавателската дейност на кандидата.

Най-силна и научно-приносна е тази част от научните публикации, посветена на изследването на транзакционните разходи и пазарните провали като акценти на неoinституционалната икономическа теория. За разлика от мнозинството български икономисти, които възприеха за теоретична основа на своите научни изследвания неокласическата теория, Тамара Тодорова оформи научните си приоритети под въздействието на идеите на институционализма и е един от сериозните български изследователи-институционалисти. Тя е не само последовател на неoinституционалния подход, но и негов ревностен разпространител у нас. Доказателство за това са двата много стойностни превода на считаните за класика статии на Р. Коуз „Природата на фирмата“ и „Икономика на управлението“ на О. Уйлямсън, както и първите ѝ публикации „Фирмата в контекста на теорията на транзакционните разходи“ и „Преди и след Коуз: ролята на транзакционните разходи“, публикувани във водещите научни издания на БАН – „Икономическа мисъл“ и „Икономически изследвания“. Особено интересна е и публикуваната в американското научно списание „Атлантик Икономик Джърнъл“ научна статия „Връщане към теоремата на Коуз: приложение към икономическия преход“, където се акцентира върху ролята на съдебната система, съдилищата и държавата в условията на пазарен преход при насочването и регулирането на икономическите ресурси. На основата на детайлното и прецизно познаване на идеите на неoinституционализма, Тодорова прави сполучлив опит за изследване на слабо разглеждани страни на преходната пазарна икономика. Чрез няколко обвързани помежду си публикации авторката прави сериозен анализ на ролята на високите транзакционни разходи в икономиките на източно-европейските държави като източник на пазарни провали от рода на пазарен монополизъм, опортюнизъм, асиметрична информация, ниско качество и негативни ефекти върху публичните блага. Авторката не се задоволява само с качествено дефиниране на проблема за транзакционните разходи в условията на пазарен проход, но тя прави опит и за емпирично доказателство на хипотезата за наличието на високи транзакционни разходи в публикацията „Тенденции за вертикална интеграция в отрасли с високи транзакционни разходи: случаят с българската фармацевтична промишленост“. Изследвайки връзката между производители, търговци на едро и фармацевтични фирми и отчитайки ролята на високите транзакционни разходи, авторката търси обяснение на силно протичащите процеси на интеграция и сливания в отрасъла. Като допълнителен мотив за интеграцията в отрасъла Тамара Тодорова сочи и неблагоприятната макроикономическа среда – българската икономика с ниската степен на доверие и високите транзакционни разходи диктува или налага по-голямата част от икономическите дейности да бъдат ориентирани вътрешнофирмено, а не пазарно. Използваният статистически модел за емпиричното изследване, както и личните препоръки и стимули на Оливър Уйлямсън за усъвършенстване на авторовите идеи в статията, допълнително ѝ придават висока научна стойност и значимост. Съчетаването на избраната теоретична база с възможностите за количествен анализ чрез използването на иконометрични модели от висок порядък е в основата и на публикацията „Неблагоприятни ефекти на транзакционните разходи в източно-европейските икономики“. На основата на графичен анализ и оптимизационни техники авторката прави извода, че обременени от високите транзакционни разходи, източно-европейските икономики са изправени пред много по-ниска агрегатна производствена функция в сравнение с високо развитите пазарни икономики. Спадът в равнището на БВП и дълбоките структурни проблеми са и резултат от нарастването на транзакционните разходи в тези икономики.

Пазарните отношения често се превръщат в договорен опортюнизъм и това сериозно подронва ефективността на пазарните институции. Последните две разработки на авторката „Транзакционните разходи като основа на пазарните провали“ и „Транзакционни разходи, пазарни провали и икономическо развитие“ са израз на траен и нарастващ интерес на Тодорова към избраната проблематика и на нейната естествена научна еволюция към по-глобални и обобщаващи икономически проблеми.

Извън основната теоретична тематика Т. Тодорова представя сериозни научни публикации и по други основни проблеми на икономическата теория. Сред тях бих открито „Икономическа динамика на инфлацията и безработицата“, „Оптимално трудово усилие, доход и работна заплата“, „Световното търсене като фактор на имерсеризирания растеж“ и „Качествени аспекти на икономическия преход: ефектът на ниското качество върху пазара“. Общото между тях е използването на иконометричното моделиране, умение на авторката, придобито чрез преподавателската дейност, за количествен анализ на отделни страни на избраната икономическа проблематика.

Освен сериозни научно-изследователски интереси, научната продукция на Т. Тодорова показва и подчертано ангажиране към учебно-преподавателската литература. Издаденият през 2010 година Сборник задачи към учебника Математика за икономисти на Уили-Блекуел е най-сериозното постижение в това отношение. Според българските стандарти този сборник не може да се определи като научна монография, но той е свидетелство за висока степен на преподавателските и педагогически умения на авторката, придобити през 15-те години на академичен преподавателски стаж. Представени са и три други публикации на подобна тематика, които отразяват сериозното отношение на Т. Тодорова към основната ѝ преподавателска дейност.

Не на последно място бих споменала и включените в научния списък 11 публикации в интернет пространството по актуални и злободневни проблеми на икономическото ни развитие, където Тодорова се представя като активен и чувствителен към икономическата реалност гражданин, който използва професионалната си компетентност да изрази позиция и даде оценка на заобикалящите ни икономически проблеми. В тези публикации авторката се откроява с твърдото си и професионално аргументирано мнение, подплатено с висока икономическа култура на поднасяне.

Най-силният ми аргумент в подкрепа на кандидатурата на Т. Тодорова е че представеният списък от публикации свидетелства за продължителен, но успешен път в научното ѝ развитие, път в рамките на който тя е търсила баланс и взаимно обвързване на преподавателските си и научните си интереси, както и тези на гражданин с висока обществена позиция. Съдейки по времето на публикуване на отделните научни разработки, може да направи извода, че тя непрекъснато е надграждала и усъвършенствала своите научни и преподавателски идеи, развивайки ги във все по-зрели и сериозни научни тези.

Единствената ми бележка е, че е назрял моментът, когато развиваните от нея научни идеи да се обединят в по-обобщен порядък и тя да публикува научна монография по проблемите на транзакционните разходи в преходните пазарни икономики.

Американски университет в България

Препоръки имам и по отношение на преподаваните дисциплини – посочени са 14 курса, по които Т. Тодорова е преподавала, което е далеч над допустимия брой курсове, по които отделен преподавател може да достигне оптимална компетентност и професионално самочувствие. Ориентацията към 3-4 курса ще даде възможност за по-детайлно навлизане в проблематиката и нейното оптимално систематизиране.

Позволявам си да прибавя и личните си впечатления от научното развитие на кандидатката от годините на нейното следване. Тамара Тодорова е от първия випуск на специалността „МИО“ към Икономическия университет – Варна. С този випуск започна и преустройството на фундаменталните икономически курсове и въвеждането на Икономикса на мястото на Политическата икономия. Студентите имаха усещането за пионери на една качествено нова икономическа подготовка и проявяваха голям ентузиазъм при обучението. Тамара бе една от най-активните и най-добре представящите се студенти, обзета от мисията, че е носител на новото в икономическата теория у нас. Тя запази този ентузиазъм и по време на докторантското си обучение, ориентирайки се към проблематика, свършено непозната по това време. Сведетел съм на усилията и упоритостта, които тя вложи, първо, за правилната интерпретация на икономическите термини, слабо познати дотогава и второ, за формулирането на научната си теза и нейното научно доказване. В този период тя водеше и семинарни упражнения, които бяха високо оценявани от нейните студенти. От посочените публикации след този период констатирам, че нейното научно и преподавателско развитие през годините в Американския университет е повече от убедително и успешно.

Гореизложеното ми дава основание за категоричния извод, че общата публикационна дейност на кандидата Т.Тодорова е в пълно съответствие с общите и конкретни изисквания за научното звание „доцент“. Мнението ми е, че преподавателската и научно-публикационна дейност на Т. Тодорова напълно заслужава академичното звание „доцент“ и аз в качеството си на член на научното жури ще гласувам „за“ напълно убедено и по научна съвест.

15.01.2015 година

Подпис и дата:

Варна

Чрез подписа си тук декларирам и че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с кандидата/ите за заемане на академична длъжност, както и че нямам частен интерес, който може да повлияе върху безпристрастното и обективно изпълнение на работата ми като член на журито.

Американски университет в България

Изисквания за заемане на академична длъжност

Име на кандидата: **Тамара Тодорова**

Кандидатства за: **академична длъжност „Доцент“ в Американски университет в България, конкурс обнародван в ДВ 75/9.09.2014 г.**

В професионално направление: **3.8 Икономика**

Моля отбележете тези от изискванията, на които кандидатът отговаря. Подпишете и предайте заедно с рецензията/ становището.

V Кандидатът е придобил образователна и научна степен „доктор“;

V Кандидатът за академична длъжност „доцент“ е заемал не по-малко от пет години академична длъжност „асистент“ или „гл. асистент“, а кандидатът за академична длъжност „професор“ – не по-малко от шест години академична длъжност „доцент“ в призната академична институция.

V Кандидатът е представил публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания; никоя от тези публикации не повтаря представените за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, на научна степен „доктор на науките“, или на академична длъжност „доцент“.

☐ Кандидатът за академична длъжност „професор“ е представил други оригинални научно-изследователски трудове, публикации и други научни и научно-приложни разработки;

V Кандидатът има преподавателски опит от признати институции за висше образование в стил liberal arts;

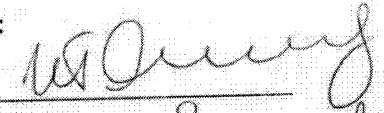
V Кандидатът има преподавателски опит по метода на студенто-центричния подход¹;

V Кандидатът е преминал поне една успешна атестация в призната академична институция, предлагаща образование в стил “liberal arts”, по отношение на следните три области: преподаване; научно-изследователска дейност; и административна дейност в полза на институцията, включваща и положителни студентски оценки на преподаването;

V Кандидатът има опит от преподаване на английски език в англоезична институция за висше образование.

V АУБ може да осигури преподавателска и изследователска натовареност съгласно вътрешния си правилник.

Подпис и дата:

проф. д-р. Елена Иванова

¹ student centered approach – методология на преподаване, основана върху централната роля на студентите и начините, по които учат

14.01.2015 г.

Американски университет в България

Допълнителни изисквания

за заемане на академична длъжност „доцент“ в професионално направление 3.8 „Икономика“

Допълнителна конкретизация на конкурса: нова институционална икономика, икономики на прехода, математическа икономика, микроикономика и международна търговия

Име на кандидата: **Тамара Тодорова**

Моля отбележете тези от изискванията, на които кандидатът отговаря. Подпишете и предайте заедно с рецензията/ становището.

Научно-изследователски фокус върху:

- ☒ V нова институционална икономика;
- ☒ V икономика на прехода;
- ☒ V математическа икономика;
- ☒ V микроикономика;
- ☒ V международна търговия.

Преподавателски опит в:

- ☒ V нова институционална икономика;
- ☒ V математическа икономика;
- ☒ V микроикономика;
- ☒ V управленска икономика;
- ☒ V икономика на прехода;
- ☒ V международна търговия;
- ☒ V индустриална организация.

Подпис и дата:

проф. д-р. У. Жилова
14.01.2015 г.